

GEWETENSONDERZOEK NAAR DE TIEN GEBODEN

1e Gebod: «Ik ben de Heer uw God; Gij zult geen afgoden vereren, maar Mij alleen aanbidden en boven alles beminnen.»

Verplichting:

God leren kennen, Hem boven alles beminnen en Hem dienen. Gehechtheid aan het geloof dat in ons voortleeft door het regelmatig gebed en de verdieping van de geloofskennis.

Verbod:

- Het dagelijks gebed prijsgeven, verzuimen, zonder aandacht verrichten.
- Weerstand bieden tegen Gods genade.
- De H. Kerk en de Geloofswaarheden opzettelijk in twijfel trekken, onverschilligheid inzake de godsdienstleer.
- In opstand komen tegen God.
- Toegeven aan wanhoop.
- Bijgeloof: aan tovenaars, waarzeggers of mediums raad vragen, spiritisme (het oproepen van geesten of overleden zielen).
- Menselijk opzicht: niet durven opkomen voor het geloof, niet durven biechten en toch te Communie gaan (heiligschennende Communie in geval van doodzonde).

2e Gebod: «Gij zult de Naam van de Heer uw God niet zonder eerbied gebruiken.»

Verplichting:

- Geheel en al doordrongen zijn van Gods Heilige Majesteit.
- De Godgewijde personen of voorwerpen eerbiedigen.
- Een gelofte nakomen.

Verbod:

- Vloeken tegen God of Zijn Heiligen.
- Morren tegen God.
- Spotten met gewijde personen (priesters, religieuzen), of voorwerpen, of deze oneerbiedig behandelen.
- Oneerbiedigheid in de kerk: aanstotelijke kledij, oneerbiedige houding, nutteloos gepraat. Een gelofte niet nakomen.
- Zweren zonder reden.
- De naaste of zichzelf verwensen of vervloeken.

3e Gebod: «Wees gedachtig dat gij de dag des Heren heiligt.»

Verplichting:

- De zondagen en de verplichte feestdagen toewijden aan God door de H. Mis bij te wonen.
- De geboden van de H. Kerk onderhouden.

Verbod:

- De H. Mis verzuimen op zon- en verplichte feestdagen.
- De zon- en verplichte feestdagen niet bijzonder wijden aan gebed en godsdienstleer maar integendeel, de tijd verspelen in ijdel vermaak of bijeenkomsten, die geloof of zeden in gevaar brengen.
- Ongeoorloofd werk verrichten op zon- en verplichte feestdagen.

4e Gebod: «Eer uw vader en uw moeder.»

Verplichting:

- Kinderen tegenover de ouders: liefde, eerbied, gehoorzaamheid en ondersteuning.
- Voor de ouders bidden tijdens hun leven en na hun dood.
- Ouders tegenover hun kinderen: christelijke opvoeding, goed voorbeeld, dagelijkse zorg voor de geborgenheid van het gezinsleven (de liefde bevorderen in het gezin, door onderlinge steun, beleefdheid, fijngevoeligheid, goedgezindheid, voorkomendheid, tucht en regelmaat).
- Tegenover de overheid: onderdanigheid, eerbied, dienstbaarheid, vertrouwen, dankbaarheid.
- Tegenover de staat: zijn burgerplichten vervullen (bijdragen aan het algemeen welzijn, stemmen voor diegenen die de katholieke samenleving het meest bevorderen).

Verbod:

- Kinderen tegenover de ouders: oneerbiedigheid, ongehoorzaamheid, ondankbaarheid, verdriet veroorzaken, opstandigheid, hun goede raad verachten, verzuimen voor hen te bidden tijdens hun leven of na hun dood, de verplichte materiële of morele steun aan de ouders veronachtzamen of weigeren.
- Ouders tegenover de kinderen: verzuim of nalatigheid in de christelijke opvoeding (gebed en geloofsleer), slecht voorbeeld geven, verwaarlozing van het toezicht op de kinderen (het laat naar bed gaan, omgang met slechte «vrienden» - bezoek aan verenigingen toelaten die het geloof en de zeden in gevaar brengen, slechte of ijdele T.V.-programma's toelaten), zich verzetten tegen de keuze voor een levensstaat die op zich goed is, of een roeping, of die verhinderen.
- De ouders onderling: gebrek aan onderlinge steun; ruzie met elkaar, belediging of kritiek in aanwezigheid van de kinderen.
- Overheidspersonen tegenover de onderdanen: de wederzijdse rechtvaardigheid verwaarlozen (verschuldigd loon, sociale verzekeringen ... enz.) onrechtvaardige strafmaatregel, de nodige hulp weigeren, onrechtmatig handelen, gebrek aan vriendelijkheid, de zedelijkheid in de werkomgeving (fabriek, kantoor, schaft- en ontspanningslokalen ... enz.) niet beschermen, niet de nodige tijd beschikbaar stellen voor het vervullen van de godsdienstplichten.
- Onderdanen tegenover de overheidspersonen (werkgever, werkmeester, legerofficier... enz.): opstandigheid, onbeleefdheid, ongehoorzaamheid, kritiek, geroddel, schenden van het vertrouwen, gemis aan dienstvaardigheid, ondankbaarheid.

5e Gebod: «Gij zult niet doden.»

Verplichting:

- Zich verheugen in het geluk van de naaste en zoveel mogelijk er toe bijdragen.
- Meevoelen met het lijden van de naaste, hem in zijn ongeluk of tegenspoed bijstaan.

Verbod:

- In gedachten en woorden: nijd, haat, drift, gemis aan vergevingsgezindheid; een ander beledigen, uitschelden, plagen.
- In handelingen: wraak nemen op de naaste, hem slaan, verwonden, vermoorden.
- Tegenover zijn eigen lichaam: tatoeëring, drugs gebruiken.
- Abortus plegen (zowel uitvoeren, als aanraden of erin meehelpen). Abortus betekent, het opzettelijk verwijderen van een bevruchte eicel of foetus uit de baarmoeder (voordat die buiten

het lichaam van de moeder levensvatbaar is) en met het rechtstreekse doel de bevruchte eicel of foetus te doden.

- Euthanasie.
- Opzettelijk een zware overtreding van het verkeersreglement plegen (zelfs als er niets is gebeurd), slecht voorbeeld geven.
- Mijn naaste tot zonden verleiden.
- Iemand in nood in de steek laten.

6e Gebod: «Gij zult geen onkuisheid doen.»

9e Gebod: «Gij zult geen onkuisheid begeren.»

Door deze twee geboden wil God, dat wij ons lichaam en dat van onze naaste eerbiedigen.

Inderdaad, wanneer wij Jezus zelf in de H. Communie ontvangen en Hem in ons lichaam dragen, dan is ons lichaam heilig zoals een kerk heilig is waarin God woont, in het Allerheiligste Sacrament van het Altaar.

Daarom vermaant ons de H. Paulus: «Weet Gij niet, dat gij Gods tempel zijt en dat Gods Geest in U woont? Zo iemand Gods tempel te gronde richt, zal God hem te gronde richten. Want heilig is Gods tempel en dat zijt Gij.» (I Kor. 16-17)

Verplichting:

- Persoonlijke kuisheid: eerbied voor het lichaam, dat lidmaat is van het Mystiek Lichaam van Christus, en tempel van de H. Geest. De gelegenheden tot zonden ontvluchten. Slechte gewoonten bestrijden.
- Huwelijksmoraal: eerbied voor het goddelijk bestel van de voortplanting binnen het huwelijk, kuisheid, getrouwheid en edelmoedigheid in de echtelijke liefde.

Verbod:

- Gedachten en woorden: onkuise gedachten of verbeeldingen zelf opwekken en vasthouden, onkuise boeken lezen, prenten of films bekijken, dubbelzinnige gesprekken of «grapjes», onkuise liedjes.
- Handelingen: onkuise handelingen (alleen of met anderen), onkuise blikken werpen, wulps dansen, onzedige kleding dragen (ergerniswekkend).
- Huwelijksmoraal: echtscheiding, huwelijksplicht weigeren zonder voldoende reden, misbruik van het huwelijk (ongehuwd samen- wonen, contraceptie en gebruik van voorbehoedsmiddelen, ontucht, overspel)

- « Misbruik van het huwelijk is intrinsiek immoreel, als zijnde een stellige overtreding van zowel de goddelijke als de natuurlijke zedenwet ». (cf. Pius XI; Casti Connubii).

- « Wij moeten opnieuw verklaren dat de rechtstreekse onderbreking van het reeds begonnen voortplantingsproces en vooral de rechtstreekse gewilde en veroorzaakte abortus, ook als deze om therapeutische redenen geschiedt, volstrekt onaanvaardbaar zijn als geoorloofde methoden voor geboorteregeling.

Af te wijzen is eveneens, zoals het kerkelijk leergezag reeds herhaaldelijk heeft verklaard, de rechtstreekse, hetzij blijvende of tijdelijke sterilisatie zowel van de man als van de vrouw. Verder is af te wijzen iedere handeling, die, hetzij in het vooruitzicht van de huwelijksdaad of tijdens de voltrekking ervan, het verhinderen van de voortplanting als doel of middel tot doel beoogt ».

(Paus Paulus VI; «Humanae Vitae» a.a.s. 14).

7e Gebod : «Gij zult niet stelen.»

10e Gebod: «Gij zult niet onrechtvaardig begeren wat uw naaste toebehoort.»

Verplichting:

- De wereldlijke goederen louter beschouwen als middelen - niet als een doel op zich - die ons door God gegeven zijn om onze eeuwige zaligheid te bereiken.
- Rechtvaardigheid en billijkheid in alle omstandigheden eerbiedigen.
- Plichtsbesef. Gedaan onrecht herstellen. Onrechtvaardig verworven goed teruggeven.
- Aalmoezen geven.

Verbod:

- Andermans goed begeren of stelen.
- Onrechtvaardigheid plegen tegen de naaste.
- Bedrog of vervalsing van goederen (in de handel).
- Restitutie weigeren of verzuimen. Schulden niet terug betalen.

8e Gebod: «Gij zult tegen uw naaste niet vals getuigen.»

Verplichting:

- De waarheid beminnen en dienen evenals God zelf, want Jezus die God is, verklaart: «Ik ben de Waarheid en het Leven». (Jh. 14, 6)
- De eer en de goede naam van de naaste eerbiedigen en beschermen.

Verbod:

- Liegen (d.w.z. opzettelijk een onwaarheid zeggen met het doel te bedriegen).
- Kwaadsprekerij (fouten of gebreken van de naaste zonder noodzaak bekend maken).
- Lastertaal (de naaste beschuldigen van fouten die hij niet heeft bedreven of van gebreken die hij niet heeft).
- Valse getuigenis afleggen.
- Een toevertrouwd geheim of een beroepsgeheim verraden.
- Andermans brieven lezen.

GEWETENSONDERZOEK NAAR DE ZEVEN HOOFDZONDEN (OF ONDEUGDEN)

De zeven hoofdzonden - of ondeugden- zijn de voornaamste kwade neigingen of gesteltenissen waaraan de ziel kan lijden en die de oorsprong zijn van vele andere (grote en kleine) zonden. De H. Gregorius de Grote zegt: «Iedere hoofdzonde werkt afzonderlijk als een tiran; om zijn doel te bereiken worden vele onderdanen, d.w.z. vele ongeregelde handelingen gedwongen in zijn dienst te treden».

Vandaar het belang voor een vruchtbaar en doeltreffend gewetensonderzoek, dit ook te richten op de zeven hoofdzonden.

1. Hoogmoed

- Ongeregeld verlangen tot zelfverheffing.
- Tegenover God: zie 1e en 2e gebod.
- Tegenover de naaste: minachting.
- Tegenover zichzelf: vermetelheid, ijdelheid.

2. Gierigheid

- Ongeregelde zucht naar aardse goederen: zie 7e en 10e gebod.

- Deze hoofdzonde uit zich in de overdreven bezorgdheid, om geld en goed te verwerven (hebzucht) en in de ongeregelde zorg om het verworvene te behouden (gierigheid).
- Ze is in strijd met de deugd van vrijgevigheid en de naastenliefde in het algemeen.
- Die hartstochtelijke zucht naar rijkdom voert de mens tot een diep ongelukkig leven van onafgebroken zorgen en angsten.

3. Onkuisheid

- Zie 6e en 9e gebod.

4. Nijd

- Zie 10e gebod.
- Droefheid over andermans goed, voorspoed, of voorrechten, in zover die beschouwd worden als een vermindering van eigen goed, voorspoed en voorrechten.
- Deze hoofdzonde is de oorsprong van jaloersheid en kan leiden tot verwensingen en zelfs tot leedvermaak.

5. Gulzigheid

- Vraatzucht, dronkenschap, (snoeplust), zinnelijkheid. Deze ondeugd is rechtstreeks in strijd met de deugd van matigheid. Ze doet de mens een aardsgezind - van bovennatuurlijk oogpunt gezien - leeg leven leiden, vol onvolmaaktheden en zonden.
- De matigheid daarentegen regelt het verstand en de wil om gebruik te maken van de geschapen goederen als middelen voor de mens om zijn eeuwige zaligheid te bereiken.

6. Gramschap

- Zie 5e gebod.

Deze hoofdzonde bestaat in:

- een ongeregelde neiging tot wraak,
- een ongeregelde opwelling van hartstochtelijke toorn, beide veroorzaakt door een werkelijk geleden of vermeend onrecht.

De gramschap is ongeregeld en derhalve zondig om twee redenen:

1. a) Als de wraak of de straf onrechtmatig is: niet verdiend of te zwaar t.o.v. het misdrijf.
b) Als de wraak of de straf, hoewel verdiend, door onbevoegden wordt genomen en toegediend (wraakneming door particuliere personen in een ordelijke samenleving is in strijd met de door God gestelde orde).

2. Als de toorn hartstochtelijk wordt, d.w.z. te hevig, zodat ze het verstand benevelt en het lichaam en de ziel buitenmate in beroering brengt; met verwensingen, vloeken of gewelddadigheden gepaard gaat.

Opmerking:

1. De gramschap kan het verstand zodanig benevelen dat de driftige persoon bij ieder misplaatst woord, onschuldig grapje of plagerij, oplaaft.
2. De ongeregelde toorn en wraakzucht zijn rechtstreeks in strijd met de deugd van zachtmoedigheid.

7. Traagheid

- Afkeer van, o vrees voor arbeid: luiheid.

- Op geestelijk gebied wordt de traagheid echter «lauwheid» genoemd (te onderscheiden van troosteloosheid).
- De lauwheid is de ongelukkige zielsgesteldheid van hen die het gebed en de andere oefeningen van godsvrucht verwaarlozen; zich niet om goede werken bekommeren en er niet op bedacht zijn hun leven te beteren.
- Hun onwaakzaam en onverdienstelijk leven maakt hen onverschillig en liefdeloos tegenover God. Daarom zullen ze het verwijt ontvangen van Christus zelf: «Omdat je lauw zijt, noch warm, noch koud, daarom zal Ik u uitspuwen uit Mijn mond». Ge zegt: «Ik ben rijk, ik heb overvloed en heb behoefte aan niets: daarom beseft ge ook niet dat ge ellendig zijt en erbarmelijk arm, blind en naakt». (Apoc. 3, 16-17)